

บันทึก
เรื่อง ฐานะของสำนักพระราชวัง

ตามหนังสือของกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ ๘๐๕๖/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาว่า เนื่องจากได้มีพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวงทบวงกรม พ.ศ. ๒๕๕๕ หมวด ๑๕ ว่าด้วยทบวงการเมืองเทียบฐานะเท่ากรม มาตรา ๓๒ ให้มีทบวงการเมืองเทียบฐานะเท่ากรม ๖ ทบวง ซึ่งรวมสำนักพระราชวังอยู่ด้วย และมาตรา ๓๗ ให้สำนักพระราชวังอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี จึงขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาว่า เมื่อสำนักพระราชวังมีฐานะเทียบเท่ากรมตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว เลขาธิการพระราชวังก็มีฐานะเทียบเท่าหรือเหมือนกับอธิบดีกรม คือ มีอำนาจทำนิติกรรมในนามของสำนักพระราชวัง เป็นต้นว่า แต่งทนายฟ้องร้องในนามของสำนักพระราชวังโดยมิต้องเสนอขอให้ นายกรัฐมนตรีในตำแหน่งบังคับบัญชาสำนักพระราชวัง ลงนามเป็นโจทก์ดังที่เคยปฏิบัติมา หรือ ประการใด ทั้งนี้เพื่อจะได้ปฏิบัติให้เป็นที่ยึดถือต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายกองที่ ๓) ได้ตรวจพิจารณา แล้ว มีความเห็นดังต่อไปนี้

๑. บทกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้มีดังนี้

(ก) ตามมาตรา ๖ ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้จัดระเบียบราชการบริหารส่วนกลางออกเป็น

(๑) สำนักนายกรัฐมนตรี

(๒) กระทรวงหรือทบวง

(๓) ทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรม

(ข) ในการจัดระเบียบราชการในสำนักนายกรัฐมนตรีก็ดี กระทรวงต่าง ๆ ก็ดี ก็ได้บัญญัติให้มีทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรมสังกัดอยู่ด้วยเช่นเดียวกัน คือมาตรา ๑๐ บัญญัติว่า ให้จัดระเบียบราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี ดังนี้

(๑) สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

(๒) กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

(๓) กรมหรือทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรม

มาตรา ๑๘ บัญญัติว่า ในกระทรวงหนึ่งให้จัดระเบียบบริหารราชการ ดังนี้

(๑) สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี

(๒) สำนักงานปลัดกระทรวง

(๓) กรมหรือทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรม เว้นแต่บางกระทรวงซึ่งเห็นว่าไม่

มีความจำเป็น จะไม่แยกส่วนราชการตั้งขึ้นเป็นกรมก็ได้

(ค) นอกจากนั้นยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองบังคับบัญชาและรับผิดชอบในราชการของกรมหรือทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรมไว้ดังนี้

มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า ให้นำมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับแก่กรมหรือทบวงการเมืองซึ่งมีฐานะเทียบกรมในสำนักนายกรัฐมนตรีโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ บัญญัติว่า กรมซึ่งขึ้นต่อกระทรวงมีหน้าที่เกี่ยวกับราชการส่วนหนึ่งส่วนใดของกระทรวง ซึ่งได้แยกมาเป็นหน้าที่ของกรม

ทุกกรมมีอธิบดีเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาข้าราชการในสังกัด และรับผิดชอบในราชการของกรมนั้น ฯลฯ

๒. จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวแล้วข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่ามีทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรมอยู่ ๒ ชนิด คือ

๑. ชนิดที่สังกัดอยู่ในสำนักนายกรัฐมนตรีหรือในกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง

๒. ชนิดที่จัดตั้งขึ้นเป็นอิสระ

สำหรับชนิดแรกนั้นก็มีความตรา ๑๔ และมาตรา ๒๒ ดังกล่าวแล้ว บัญญัติให้มีอธิบดีเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาและรับผิดชอบ อธิบดีจึงเป็นผู้แทนของทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรมชนิดนี้ ส่วนชนิดที่สองอันได้แก่ทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรมซึ่งจัดตั้งขึ้นเป็นอิสระนั้น ห้ามมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองบังคับบัญชาและรับผิดชอบดังเช่นกรณีชนิดแรกไมฉะนั้น ทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรมชนิดที่สองนี้ จะปกครองบังคับบัญชาและรับผิดชอบประการใดก็ย่อมแล้วแต่บทกฎหมายที่ก่อตั้งทบวงการเมืองชนิดนี้ขึ้น

๓. สำหรับกรณีสำนักพระราชวังนี้ เป็นทบวงการเมืองที่มีฐานะเทียบกรมชนิดที่สอง และตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงการกรม พ.ศ. ๒๔๙๕ ได้บัญญัติให้สำนักพระราชวังอยู่ในบังคับบัญชาของนายกรัฐมนตรี ฉะนั้น นายกรัฐมนตรีจึงเป็นผู้แทน (representative) ของสำนักพระราชวัง และเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้จะถือว่า เลขาธิการพระราชวังเป็นผู้แทนของสำนักพระราชวังหาได้ไม่ เลขาธิการพระราชวังจึงไม่มีอำนาจกระทำการในนามของสำนักพระราชวังในกิจการดังที่ตามมาตราดังกล่าวข้างต้นนั้น

(ลงชื่อ) ส. วินิจัยกุล

(นายเสริม วินิจัยกุล)

เลขาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ธันวาคม ๒๔๙๕